

І.В. КАМІНСЬКА,

здобувачка

(Академія адвокатури України)

(Науковий керівник доктор юридичних наук,
професор В.Г. Гончаренко)

«ЕЛЕКТРОННИЙ СУД» ЯК ГАРАНТІЯ ДОСТУПНОСТІ ПРАВОСУДДЯ

Ключові слова: електронний суд, доступність правосуддя, інформаційно-комунікаційні технології, електронний документообіг.

Стрімкий розвиток комп'ютеризації, мережі Інтернету та сучасних інформаційних технологій революційно вплинув на усі сфери людської діяльності, змінив тисячолітні підходи до питань збереження та обміну інформацією в суспільстві. У сучасних європейських країнах інформаційні технології стали незамінним засобом ефективного управління, зокрема у сфері здійснення правосуддя. Захищені інформаційні системи надають громадянам Європи швидкий доступ до нормативно-правових актів, документів судової практики, а також до інформації судових і правоохоронних органів, чим забезпечується реальна доступність правосуддя. Крім того, використання в судочинстві систем, в яких втілено сучасний стан розвитку інформаційних технологій і права, сприятимуть підвищенню якості правосуддя та гарантуватимуть незалежність суддів.

Необхідність застосування інформаційних технологій в юридичному секторі держав-членів Ради Європи викладені в Рекомендації Rec (2001) 2 щодо побудови та перебудови судових систем та правової інформації в економічний спосіб та Рекомендації Rec (2001) 3 щодо громадянам судових та інших юридичних послуг з використанням новітніх технологій, ухва-

лених Комітетом Міністрів Ради Європи 28 лютого 2001 року. Вказані міжнародно-правові акти, з одного боку, спонукають суддів та інших користувачів юридичних інформаційних систем до вивчення нових можливостей, які надають нові технології, для того щоб модернізація судових процесів дозволяла краще враховувати вимоги користувачів, зміцнювати суспільну довіру й гарантувати дотримання інтересів правосуддя, з одного боку, беручи до уваги рентабельність, з другого. Окрім того, надають рекомендації щодо керування проектами впровадження інформаційних систем в правосудді [6].

З прийняттям Конституції України (1996 р.) було закладено підґрунтя доступності правосуддя в Україні, зокрема: у ст. 8 закріплено, що звернення до суду для захисту прав та свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується, а відповідно до ст. 124 юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі [2]. Також, відповідно до ст. 3 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», судова система забезпечує доступність правосуддя для кожної особи в порядку, передбаченому Конституцією й законами України [1]. У Концепції вдосконалення су-

дівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів, схваленої Указом Президента України від 10 травня 2006 р., зазначено, що подальший розвиток правосуддя має бути спрямований насамперед на забезпечення його доступності [8].

У 2012 році Державним підприємством «Інформаційні судові системи» була розроблена Концепція «Електронний суд», метою якої є розробка універсальної схеми побудови структур даних при наявності необхідності обміну даними між автоматизованими системами різних виробників. Запропоновані даною Концепцією правила призначені для використання систем електронного документообігу, електронних інформаційних систем з елементами документообігу, систем судової статистики, web-ресурсів та інших різновидів систем, працюючих із інформацією суду. Додатково враховано можливість систем, що дозволяють безпосереднє виготовлення друкованих процесуальних документів на ґрунті даних інформаційної системи [3].

Незважаючи на безсумнівні переваги та перспективи впровадження електронного правосуддя в Україні, на сьогодні відсутнє його наукове підґрунтя. Окремі аспекти досліджуваної проблеми висвітлювались у роботах таких науковців, як С.С. Кузьмін, М.М. Пархоменко, В.О. Смірнова, які у своїх наукових працях розкривали можливість використання системи електронного документообігу у різних сферах державного управління. Однак, переважна більшість положень проекту «Електронний суд» запозичені з досвіду зарубіжних країн.

Актуальність даної статті роботи зумовлена потребою гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами у сфері судоустрою й необхідністю дослідження системи організаційно-правових гарантій доступності правосуддя.

Метою даної статті є визначення ролі «Електронного суду» у забезпеченні доступності правосуддя в Україні, та на-

дання відповідних пропозицій щодо налагодження процесу оперативного обміну інформацією в електронному вигляді між судовими установами, учасниками судового процесу, а також іншими державними структурами.

Поняття «інформаційне суспільство» глобальне за своїм змістом. Воно не формується в межах однієї держави і навіть групи держав. Інформаційне суспільство формується на наддержавному рівні. Проведення сучасними високорозвиненими державами світу реформ зумовлено сучасними вимогами інформаційного суспільства, а не навпаки, як це може здаватися на перший погляд. Підтвердженням цього є підписання лідерами держав «Великої вісімки» Окінавської хартії глобального інформаційного суспільства від 22 липня 2000 р., в якій основними завданнями є не тільки стимулювання і сприяння переходу до інформаційного суспільства, але в повній мірі використання економічних, соціальних і культурних переваг такого суспільства [5].

Основним елементом інформаційного суспільства є інформація, яка за рахунок інформаційно-комунікаційних технологій стає рушійною силою громадянського суспільства. Інформаційне суспільство передбачає можливість громадян брати участь в управлінні державою, а не навпаки. Що по суті є складовою демократії.

Е. Тоффлер у своїй книзі «Третя хвиля» визначив три стадії розвитку людства: 1) аграрна; 2) індустріальна; 3) інформаційна. Інформаційним він визначив суспільство ХХ–ХХІ століть, яке прийшло на зміну індустріальному, по-іншому його називають «постіндустріальним», «надіндустріальним» [7].

Основна проблема перехідного періоду від індустріального до інформаційного суспільства є економічна та соціальна нерівність, яка породжує інформаційну нерівність людей. Тому не слід вважати, що в інформаційному суспільстві слід повністю відмовитися від традиційних форм взаємодії

громадян з державою і перейти виключно до інноваційних. Слід розуміти це так, що в силу розвитку інформаційного суспільства з'являються альтернативні форми взаємодії.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій дає змогу підвищити рівень доступу громадян до влади, що відповідає пріоритетним цілям демократичних держав.

Так, більшість країн впроваджують систему електронного урядування, так званий е-уряд, Україна не виняток. Проте, не слід обмежуватися запровадженням лише електронного уряду, адже громадяни потребують нових шляхів взаємодії не лише з виконавчою гілкою влади, але й із законодавчою та судовою. На нашу думку, новітні інформаційно-комунікаційних технології можуть стати додатковою гарантією доступності правосуддя в Україні. Проголошуючи себе правовою та демократичною державою, Україна взяла на себе зобов'язання забезпечити певний рівень особистої свободи індивіда, що неможливо без створення інститутів, спрямованих на реалізацію творчого, інтелектуального потенціалу особи, а також доступності таких спеціальних правозахисних інститутів, як судів.

Доступність правосуддя належить до інституційних принципів, які стосуються організації та діяльності судової влади в цілому. Вони відіграють роль системоутворюючих чинників, що виражають сутність судової влади та її призначення в суспільстві, є підґрунтям судової системи та незалежності суддів при вирішенні судом юридично значущих справ.

Водночас, незаперечним фактом є те, що сьогодні в українських судах фізичні особи та господарюючі суб'єкти нерідко стикаються із низкою труднощів.

Так, вже на етапі підготовки та подання позовної заяви в особи може виникнути перша перепона на шляху звернення до суду. Низький рівень правової культури не дає можливості більшості громадян

України самостійно написати позовну заяву (апеляційну, касаційну скаргу) відповідно до вимог, встановлених процесуальним законодавством. Тому особи звертають до суду або із заявою, написаною в довільній формі, або ж користуються послугами юристів, що вимагає додаткових витрат. Водночас, відповідно до ст. 121 ЦПК України, якщо позовна заява (апеляційна чи касаційна скарга) не відповідає вимогам передбаченим ст.ст. 119, 120 ЦПК (ст. ст. 295, 326 ЦПК), або не сплачено судовий збір суддя виносить ухвалу, якою залишає заяву (скаргу) без руху і направляє вказану ухвалу позивачу (рекомендованим листом, вартість якого приблизно 8 грн.) [9]. Отже, ще не розпочався судовий процес, а час вирішення проблеми, з якою звертається людина, вже відстрочений. Крім цього, особою марно витрачений час на подання позовної заяви, а держава вже витратила 8 грн. на відправку ухвали, на папір, а також втрачено дорогоцінний для кожного судді час.

Незважаючи на те, що чинний ЦПК України не визначає способів подання заяви до суду, особи традиційно подають позовну заяву через канцелярію або шляхом поштового відправлення. Проте, п. 2.1. Інструкції з діловодства в місцевому загальному суді передбачає обов'язок прийняття та реєстрації усієї кореспонденції, у тому числі документів, надісланих електронною поштою, факсимільним зв'язком, а також телеграм [4]. Отже, передбачена можливість подавати позовні заяви через мережу Інтернет. Але на практиці одного лише застереження про це не достатньо. У більшості судів доступу до Інтернету взагалі немає, відсутній офіційний веб-сайт та електронна пошта. Але навіть якщо припустити, що особа подасть позовну заяву електронною поштою, працівники суду змушені будуть її роздрукувати на папір та передати судді, що вказує на недосконалість процедури. При цьому, відсутні гарантії, що в суді є працівник, до обов'язку якого входить опрацьовувати електронну

пошту і який вчасно передасть цей документ на реєстрацію. Практично такий спосіб викликає лише додаткові труднощі, а тому особи віддають перевагу поштовому зв'язку або подають документи до суду особисто.

Після подачі позовної заяви суд зобов'язаний повідомити особу про місце та час розгляду справи, окрім цього суд повідомляє відповідача та інших сторін по справі (знов таки рекомендованим листом). На практиці досить часто, судові повістки та виклики повертаються до суду з відміткою про неодержання з різних причин, наприклад «за вказаною адресою особа не проживає». У разі неналежного повідомлення сторін, суд не може проводити розгляд справи.

Також не рідкими бувають випадки коли, одна сторона в день судового засідання телеграмою або факсимільним зв'язком направляє судді клопотання про перенесення розгляду справи із зазначенням причин, яке працівники канцелярії передають судді або перед засіданням, або під час судового засідання, внаслідок чого суддя змушений відкласти розгляд справи. Це спричиняє дискомфорт для сторін, які втратили свій час і кошти щоб з'явитися на слухання справи.

Далі, щоб отримати копію рішення, особа подає до суду відповідну заяву, а потім особа змушена повторно приїздити до суду за текстом рішення. У більшості судів України відсутні багатоканальні телефонні лінії, по яким можливо отримати інформацію про рух справи, встановлені певні дні та часи прийому громадян, що також обмежує доступ громадян до інформації. І таких бюрократичних перепон досить багато, що викликає масове незадоволення громадян роботою судової системи.

З метою покращення доступу до правосуддя був прийнятий Наказ Державної судової адміністрації України від 31 травня 2013 р. № 72 про реалізацію проекту щодо обміну електронними документами між судом та учасниками судового процесу, прак-

тична реалізація якого відбулась 17 червня 2013 р. в усіх місцевих та апеляційних судах загальної юрисдикції. Відтепер громадяни України мають можливість отримувати процесуальні документи в електронному вигляді паралельно з документами у паперовому вигляді. Для отримання процесуальних документів в електронному вигляді особі потрібно зареєструватися в системі обміну електронними документами між судом та учасниками судового процесу (завести поштову скриньку електронного суду), та подати до суду заявку про отримання процесуальних документів в електронному вигляді. Також, на сайті суду учасник процесу відтепер зможе подивитися, на якому етапі перебуває розгляд справи. Особа також може заповнити спеціальну форму-заявку і підписатися на SMS-розсилку і тоді на відповідний номер телефону надходитиме повідомлення – судова повістка. Однак, така послуга буде впроваджуватися поки тільки у вигляді експерименту та не в усіх містах, а лише в Полтавській, Дніпропетровській, Закарпатській областях та в м. Києві. Варто зазначити, що на даному етапі проект передбачає паралельне заповнення паперових та електронних документів, але в майбутньому планується повний перехід на електронний документообіг.

Аналіз вищевказаних нововведень дозволяє зробити висновок про те, що всі вони спрямовані, перш за все, на забезпечення ефективного, своєчасного, економічно вигідного інформування учасників кримінального провадження, яке дозволить оптимально реалізувати надані їм права на доступ до правосуддя та захисту свої прав у суді.

Водночас, на нашу думку, запровадження моделі «Електронного суду» повинно передбачати більш широку взаємодію між судом і суспільством за допомогою інформаційних технологій, ніж просто створення офіційних веб-сайтів та електронної пошти судів, і здійснення лише інформаційної функції. Із запровадженням «Елек-

тронного суду» повинен бути створений єдиний судовий портал, який би об'єднував веб-сайти усіх судів судової системи, на якому легко мігрувати з одного сайту на інший, а також за допомогою якого громадяни могли б здійснювати обмін електронними документами з судами, суди могли б взаємодіяти всередині системи, а судова гілка влади – з іншими органами державної влади.

Розглянемо можливу модель функціонування «Електронного суду» на прикладі цивільного судочинства.

Так, для здійснення будь-яких дій по конкретній справі особа реєструватиметься та авторизуватиметься на відповідному сайті (створюватиме аккаунт). Для подання позовної заяви особі буде достатньо заповнити електронну форму з обов'язковими полями заповнення, передбачені процесуальним законодавством. Також буде передбачена можливість сплати судового збору через Інтернет. Зокрема, особа вводитиме дані своєї банківської картки, з якої автоматично зніматиметься сума судового збору, яка одразу висвітлюватиметься на сайті після заповнення даних щодо ціни або виду позову. Після заповнення форми позовної заяви та успішного зняття коштів з банківської картки, операція з подання позовної заяви вважається виконаною успішно, а позовна заява вважається поданою. Позовна заява миттєво надходитиме на сервер суду, реєструватиметься (їй присвоюється реєстраційний номер з поміткою, що це електронний документ) та відповідно до автоматичного розподілу справ розподілятиметься між суддями.

Після автоматизованого розподілу, особі миттєво направлятиметься повідомлення, в якому буде вказаний номер зареєстрованої справи та ПІБ судді доповідача, а також спеціальний логін та пароль електронного доступу до папки де знаходитимуться матеріали справи в електронному вигляді, за допомогою якого особа бачитиме рух по справі. Вказана папка буде слугувати папкою обміну електронними

документами між сторонами у справі та суддею. Усі документи будуть відкриті лише для читання. Кожний документ матиме свій спеціальний реєстраційний номер (вхідний або вихідний).

Переваги електронного способу подання зави очевидні: 1) відпадає можливість залишення заяви без руху; 2) особа може подати позовну заяву не виходячи з дому або не відволікаючись від роботи; 3) особа без перешкод та не витрачаючи часу може сплатити судовий збір в необхідному обсязі; 4) особа, одразу після реєстрації та розподілу справи може дізнатися номер справи та суддю, що розглядатиме цю справу.

До судді позовна заява також надходитиме в електронному вигляді. Кожен суддя під персональним логіном та паролем може зайти в програму і побачити нову папку з матеріалами справи в якій вкладено позовну заяву та додатки до неї. Опрацювавши електронну позовну заяву, суддя на підставі ст. 122 ЦПК постановлятиме ухвалу про відкриття провадження по справі або про відмову у відкритті провадження у справі з підстав передбачених ч. 2 ст. 122 ЦПК. Зазначену ухвалу суддя розміщуватиме в папці електронної справи, яку автоматично зможе побачити позивач. Слід зазначити, що для цього не існує перешкод адже кожен суддя має електронний підпис, а отже електронний документ з таким підписом вважатиметься оригіналом. Крім того, це звільнить суд від обов'язку направляти вказану ухвалу позивачу поштою.

Відповідачу та іншим учасникам процесу суддя направлятиме ухвалу поштою за вказаною позивачем адресою, зазначаючи про можливість здійснення обміну документами через мережу Інтернет. Відповідач та інші учасники процесу враховуючи власні можливості (доступ до мережі та інше) самостійно обиратимуть спосіб отримання інформації про рух справи та обмін документами. Якщо сторона по справі бажає здійснювати обмін документами за допомогою Інтернету, їй також

необхідно буде зареєструватися на сайті та отримати спеціальний логін та пароль доступу до електронної справи. Якщо хоча б одна особа по справі бажає здійснювати обмін документами через мережу Інтернет, справа повинна формуватися як в паперовому, так і в електронному вигляді.

Обмін будь-якими процесуальними документами може здійснюватись шляхом направлення через програму «Електронний суд». Це надасть змогу судді та сторонам по справі миттєво та заздалегідь бачити процесуальні документи, а також мати постійний доступ до матеріалів справи. Основною перевагою обміну процесуальними документами через мережу Інтернет стане те, що особа по справі зможе контролювати строки прийняття процесуальних рішень суддею (якщо в процесуальному законі встановлено три денний строк постановлення ухвали про відкриття провадження у справі, то протягом трьох днів особа зможе побачити зазначену ухвалу в програмі). Це також дає можливість для перевірки дотримання процесуальних строків суддею – з боку суду вищої інстанції, або головою суду при виникненні такої необхідності (наприклад надходження скарги). Окрім цього, суддя зможе здійснювати самоконтроль, що позитивно вплине на організацію його роботи. При цьому, сторони по справі зможуть завчасно довідатися про день та час розгляду справи, а в разі відкладення або перенесення судового засідання з тих чи інших підстав визначених законом – про визначену суддею дату та час нового судового засідання.

Не слід забувати, що особам для того щоб дістатися до суду іноді слід їхати з села в районний центр, з районного центру в обласний центр або переїжджати із області в область. Для цього слід на законодавчому рівні встановити матеріальну (або інший вид відповідальності) відповідальність за невчасне повідомлення суду та сторін про обставини, які є підставами відкладення розгляду справи. Це дисциплінуватиме учасників процесу та зменшить

кількість справ зі «штучним» затягуванням їх розгляду.

Аналогічну програму з врахуванням процесуальних особливостей можливо використувувати й для вищих інстанцій.

Формування справ в електронному вигляді дає можливість формувати електронні архіви, що зменшить обсяги паперових архівів, які є значними за обсягами. Перевагою електронних судових справ є те, що відпадає необхідність направляти матеріали справ в паперовому вигляді для перегляду в апеляційному чи касаційному порядку. Це значно зменшить витрати на відправку справ, особливо багатотомних. Відправка одного тому справи коштує приблизно від 19 до 23 грн. Якщо за середню ціну взяти 20 грн. і припустити, що суди направляють по одному тому цивільної справи, то в 2011 році на відправку матеріалів цивільних справ із місцевих судів до апеляційних було витрачено 3 млн. 254 тис. грн. Таку ж суму необхідно витратити, щоб повернути цивільні справи до судів першої інстанції. Таким чином, витрачається більше 6,5 млн. грн. на рік і це тільки на цивільні справи з 1 томом.

Вважаю, що направлення справ між судами в електронному вигляді – це справа майбутнього, що зменшить витрати бюджетних коштів, розвантажить канцелярії, звільнить приміщення від нагромадження справ, а також усуне випадки зникнення матеріалів справи.

Убачається, що модель діяльності «Електронного суду» повинна розповсюдитись на аспекти оперативної взаємодії між судам різних інстанцій та різних територіальних юрисдикцій. Зокрема, це може стосуватися направлення документів організаційно-розпорядчого характеру, статистичних даних, методичних рекомендацій тощо.

Наступним елементом програми «Електронного суду» повинна стати взаємодія судів з іншими органами державної влади. Наприклад, для того, щоб слідчому СВ Переяслав-Хмельницького МВ

ГУМВС України в Київській області дістатися до Апеляційного суду Київської області з поданням про проведення негласних слідчих дій необхідно подолати відстань 87 км в одну сторону, витратити кошти на проїзд, харчування на цілий робочий день. Водночас, відправка слідчим документів через програму «Електронний суд» в електронному вигляді до голови суду займе лише 10–20 хвилин. Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій взаємодії судів з іншими органами державної влади спростить та прискорить процес отримання відповідей на судові запити, вилучення різноманітних довідок тощо. Сьогодні головні бухгалтери вищих судів (вищі суди є головними розпорядниками бюджетних коштів) змушені в паперовому варіанті заносити документи фінансово-звітного характеру у відповідні установи, хоча могли б це здійснювати за допомогою мережі Інтернет. Таких прикладів можливо навести безліч.

Але, не зважаючи на всі вищевказані позитивні можливості запровадження «Електронного суду», слід розуміти, що процес функціонування такої програми досить складний та фінансово потужний.

Зокрема, є ряд перешкод для реалізації такого проекту в Україні. Серед них: 1) економічна, соціальна, культурна нерівність, і як наслідок інформаційна нерівність; 2) відсутність стратегії планування судової гілки влади; 3) значна фінансова еквівалентність зазначеного проекту; 4) зростання ризиків поширення інформаційної злочинності. Вищевказані ризики негативно впливають на реалізацію конституційного принципу доступності правосуддя.

Враховуючи це, автором пропонується здійснювати впровадження моделі «Електронний суд» у наступні чотири етапи.

Перший етап: подолання економічної та соціальної нерівності серед населення України, підвищення рівня культури та розвитку населення. Вирішення фундаментальних проблем наблизить до вирішення конкретних проблем, серед яких інформа-

ційна нерівність. До першого етапу слід також включити покращення стану покриття мережі Інтернет на території України, підвищення рівня доступу громадян до мережі.

Другий етап: розробка стратегічного плану розвитку судової системи України. Результативне проведення судової реформи неможливе без розробки стратегічного плану розвитку, який фактично визначає цілі реформування виражаючи їх як очікувані результати. Політичні, економічні, соціальні, правові процеси в Україні зазнають постійних змін та корегувань, особливо в умовах глобалізації та бажання інтегрувати до Євросоюзу. Такі процеси гостро торкаються судової системи, тому стратегія її розвитку повинна відповідати загальному розвитку державотворчих процесів. Однією з частин стратегії розвитку судової системи повинно стати запровадження «Електронного суду», як обґрунтування необхідності застосування інформаційних технологій у судовій системі. Окремо слід проаналізувати та обґрунтувати фінансову й інвестиційну готовність зазначеного проекту.

Третій етап: розробка програми електронного суду. Визначення чіткого, потенційного соціального та відповідного технологічного контексту запровадження електронного суду; визначення принципів, стратегій, компромісів та потенційних ризиків реалізації програми електронного суду; наукове осмислення легітимності запровадження та реалізації зазначеної програми; аналіз законодавчої бази щодо можливості реалізації програми та визначення необхідних змін.

Четвертий етап: безпосереднє впровадження моделі «Електронного суду». Безумовно, що одним нормативним закріпленням моделі діяльності «Електронного суду» без відповідного фінансово-матеріального підґрунтя можна досягти лише формальної, а не реальної реалізації принципу доступності правосуддя. Тому необхідним є включення до Закону

України «Про бюджет» статті видатків на впровадження програми; проведення тендерів на закупівлю програмного забезпечення; обрання виконавців та підписання договорів з провайдерами, які здійснюватимуть налаштування та обслуговування програми; облаштування судів належними технічними засобами; напрацювання методичних рекомендацій роботи з програмою; навчання працівників апарату судів та суддів; проведення інформаційної політики серед населення, щодо впровадження нових можливостей; створення місць загального доступу громадян до мережі Інтернет тощо.

Для оцінки ефективності та результативності проекту слід провести моніторинг.

Висновки.

Місце принципу доступності правосуддя в системі принципів права зумовлюється тим, що сфера його дії поширюється як на організацію судової системи, так і на регламентацію процедури розгляду справ у суді. Доступність судового процесу розкривається через розумні строки розгляду

справи, максимально можливу простоту процесу та доступ до судових рішень. З огляду на це, запровадження «Електронного суду» є додатковою гарантією доступності правосуддя та незалежності суддів. Існуюча модель «Електронного суду» потребує значної оптимізації, спрямованої на розширення сфери взаємодії між судом і суспільством за допомогою інформаційних технологій: 1) створення єдиного судового порталу з веб-сайтами усіх судів судової системи; 2) запровадження електронної системи подання громадянами документів з відповідною цілодобовою та безкоштовною інформаційною підтримкою (електронні калькулятори, бланки електронних документів, системи оплати судового збору on-line); 3) електронний документообіг між судами всіх рівнів; 4) електронний документообіг між судами та іншими органами судової влади. Запровадження вищевказаної моделі «Електронного суду» автором пропонується здійснити у чотири етапи, що забезпечить поступовість та дієвість її функціонування.

Список літератури:

1. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 41–42 (22.10.2010). – Ст. 529.
2. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30 (23.07.96). – Ст. 141.
3. Концепція електронного суду України, розроблена Державним підприємством «Інформаційні судові системи» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kbs.org.ua/files/koncept_d.pdf
4. Наказ Державної судової адміністрації України «Про затвердження Інструкції з діловодства в місцевому загальному суді» від 27 червня 2006 р. № 68 // Офіційний вісник України. – 2006, № 31 (16.08.2006). – Ст. 2266.
5. *Окінавська хартія* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/998_163/card6#Public
6. *Міжнародні стандарти незалежності суддів* : збірка документів. – К. : Поліграф-Експрес, 2008. – 184 с.
7. *Тоффлер А. Третя хвиля* / А. Тоффлер // Сучасна зарубіжна соціальна філософія. Хрестоматія : навч. посібник / [упоряд. В. Лях]. – К. : Либідь, 1996. – 384 с.
8. *Указ Президента України «Про Концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів»* № 361/2006

від 10 травня 2006 р. // Урядовий кур'єр. – 2006. – № 95 (24.05.2006 р.).

9. Укрпошта. Калькулятор послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrposhta.ua/ua/kalkulyator-forma-rozrahunku>

РЕЗЮМЕ

Автором анализируются современные проблемы доступности граждан к органам судебной власти, исследуется введенная модель «Электронного суда», на основании чего обосновываются идеи относительно её дальнейшего совершенствования.

SUMMARY

An author is analyse the modern problems of availability of citizens to the judicial government bodies, the entered model of the «Electronic court» is investigated, on the basis of what ideas are grounded on her further perfection.

*Рекомендовано кафедрою
кримінального процесу та криміналістики*

Подано 09.09.2013.